

Avrupa Birliği'nde Bilişim Teknolojileri Ar&Ge alışmaları

Coşkun Dolanbay

Meteksan Sistem ve Bilgisayar Teknolojileri A.ř.

cdolanbay@meteksan.com.tr

Avrupa Birliği tarafından açıklanan proje ve bütçeler göz önüne alındığında, 2003 ve bunu izleyen dört yılın, araştırma ve geliştirme (Ar&Ge) alışmaları açısından önemli olanakları sunduğu görölmektedir.

Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen 2010 yılında dünyanın en rekabetçi ekonomisi olabilmek hedefi doğrultusunda bilgi teknolojileri kullanımının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması çabaları, sözü edilen olanakların temelinde yatan belirleyici güç olmaktadır. Bu gücün değerlendirilmesi için öncelikli olarak desteklenmekte olan çalışmalar, yeni teknolojik gelişimlerin sağlanması ve bunların yaygınlaştırılması çerçevesinde belirlenmektedir.

Bilgi teknolojilerinin, üretimde ve özellikle de verimli üretimde taşıdığı önemin vurgulanması ile, yapılacak/desteklenecek Ar&Ge çalışmalarından temel beklenti, bilgi teknolojilerinde sağlanan ve sağlanması desteklenen gelişmelerin, ekonomik düzeyi artırması olarak belirlenmektedir. Bu noktadaki temel yaklaşım, Komisyon tarafından desteklenmesi öngörölen projelerin ekonomik değerinin ve etkisinin, destek öncesinde tahmin edilmesi ve buna bağlı olan çalışma gerekliliklerinin belirlenmesidir.

Avrupa Birliği ölçeğinde sağlanan desteklerde Ar&Ge çalışmalarının yeri, sadece bilimsel değer, aynı zamanda toplumsal gelişim ve ekonomik güçlenmedir. Bu tanımlama ışıkında, yapılan ya da yapılması öngörölen çalışmaların, sözü edilen alanlardaki değerinin ve etkisinin belirlenmesi ve uygulama sonuçlarının etkileri üzerinde durulmalıdır. Bilişim teknolojilerinin görünür olmaktan uzaklaşması ve doğal yaşamın bir parçası olması, desteklenmekte olan Ar&Ge çalışmalarında üzerinde dikkatle durulan bir konudur. Kullanımı kolay, rahatlıkla erişilebilir durumda olan bilişim teknolojilerinin geliştirilmesi, rahatlıkla destek bulan projeler olarak düşünölmektedir.

Bu etkilerin ortaya çıkabilmesi ve tam olarak değerlendirilebilmesi için, aşağıda yer alan üç temel faktör göz önüne alınmaktadır:

- Bilişim Teknolojilerinin toplumun her kesimi tarafından etkin kullanımı
- Bilişim Teknolojilerinin iş yapma yöntemi olarak yaygın kullanımı
- Bilişim Teknolojilerinin sürekli gelişiminin sağlanabilmesi için yetişmiş insan gücünün varlığı

Bunlar, gerekli faktörlerin tamamı değerildir, ancak en önemli olanlarıdır.

Başta yukarıda sayılan gerekçe ve hedefler olmak üzere, farklı amaçlara da hizmet etmekte olan ve Avrupa Birliği bünyesinde yer alan farklı kurum ve kuruluşlar aracılığı ile sağlanan bilişim teknolojileri araştırma ve geliştirmelerinde kullanılan araçlar şunlardır:

Altıncı ereve Programı

Özellikle son dönemde üzerinde çok yoğun olarak konuşulmaya başlanan Altıncı ereve Programı (6P), Avrupa Birliği coğrafyasında gerçekleştirilen araştırmaların etkilerini artırmak ve ortak çalışmaların bütünleştirilmesini sağlamak için sunduğu desteğin genel adıdır. Aralık 2002'de başvuru duyurusu yapılan Program'ın toplam bütçesi 17,5 milyar Euro olarak belirlenmiştir. Farklı disiplinlerin desteklendiği Program'da Bilgi ve İletişim Teknolojileri'ne ayrılan pay 3,5 milyar Euro'nun üzerindedir.

Avrupa Birliği'nin koymuş olduğu hedefler, Altıncı ereve Programı kapsamında sağlanabilecek destekleri temel olarak belirlemektedir:

- Ar&Ge faaliyetlerine ve özellikle de yeni teknolojik gelişimlerde, özel sektörün katkısının artırılması.
 - Bilgi teknolojilerinden sağlanabilecek toplumsal ve ekonomik faydanın artırılması
 - Bilgi teknolojilerine yatırımla paralel olarak iş yapma yöntemlerinin gözden geçirilmesi ve yenilenmesi
 - Kamu hizmetlerinde bilişim teknolojilerinin kullanımı için yeni yolların bulunması ve yaygınlaştırılmasının sağlanması
 - Katma değerli servislerin oluşturulması ve herkesin çevrim içi olmasının sağlanması
- eEurope 2005, bilişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması için ortaya konan temel hedefleri içermektedir. 6ÇP, diğer AB hedefleri ile olduğu gibi, eAvrupa 2005 ile de paralellik gösterdiğinden dolayı, projelerin tasarlanmasında ele alınabilecek önemli kaynaklardan birisi eAvrupa 2005 raporu olarak değerlendirilmektedir.

eAvrupa raporu temel olarak beş ana eyleme odaklanmıştır:

- e-Devlet
- e-Sağlık ve e-egitim
- e-İş
- Geniş Bant kullanımı ve IPv6
- Ağların ve bilginin güvenliği

Bu ana hedefler, 6ÇP kapsamında yoğun ve öncelikli olarak desteklenen başlıklar olarak ele alınmaktadır.

DG-IST

Avrupa Birliği içerisinde, farklı kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen bilişim teknolojileri projeleri, Türkiye’de üzerinde yoğun şekilde durulmayan olanakları Ar&Ge kurum ve kuruluşlarına sunmaktadır. AB’de farklı birimler tarafından koordine ediliyor olsa da, bilişim teknolojileri temelli temel projeler şunlardır:

eContent: Sayısal içeriğin küresel ağlar üzerinde geliştirilmesi, dağıtılması ve kullanılmasında Avrupa dili ve kültürel farklılığının desteklenmesi için geliştirilmiş pazar odaklı bir programdır.

IDA (Interchange Data Between Administrations): Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmekte olan ve üye ülke hükümet organları arasında veri değişiminin sağlanabilmesi için stratejik araştırmaların desteklendiği bir programdır.

Safer Internet Action Plan: 1999-2002 arasında desteklenen program üç ana hedeften oluşmaktadır: a. Oto-denetleme mekanizmalarının kurulması, b. filtreleme ve derecelendirme sistemleri ve c. Bilinçlendirme çalışmaları. Program için son proje çağrıları 2002 yılında yapılmış olmakla birlikte, Komisyon içerisinde program süresinin ve bütçesinin genişletilmesi ya da içeriğin diğer programlarla birleştirilerek sürdürülmesi üzerinde görüşülmektedir.

Ten-Telecom: Özellikle Avrupa’nın rekabet avantajı yaratacağına inanılan kamu servislerinin Avrupa Topluluğu tarafından desteklenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Toplumsal birlikteliğin yaratılması ve kalıcı bir sosyal yapının oluşturulması için eEurope 2005 ana hedeflerinden olan “herkes için bilgi toplumu” çalışmalarının desteklenmesinde kullanılan önemli araçlardan birisidir.

GoDigital: Avrupa Parlamentosu tarafından, eEurope 2005 kapsamındaki hedeflere yönelik olarak küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) desteklenmesi için açıklanan bir programdır. Bu programın önemli özelliklerinden birisi, bölgesel öncelikler ışığında esnetilebilmesi olarak göze çarpmaktadır.

eSafety: DG Enterprise ve DG IST ortaklığında yürütülen program, Avrupa yollarında akıllı ve bütünsel güvenlik sistemlerinin geliştirilmesi, uygulanması ve kullanılmasını ve kaza sayısının buna bağlı olarak düşürülmesini hedeflemektedir.

Bunların dışında, pek çok farklı alanda bilişim teknolojilerini yakından ilgilendiren projeler de desteklenmektedir.

Söz konusu projelerin sürekliliğinin sağlanmasında ve bilimsel temeller üzerinde inşasında akademik birimler, kullanılabilirliğinin artırılmasında ve ekonomik hedeflerde ise özel şirketler değerlendirilmektedir.

6ÇP, Avrupa'nın araştırma alanında sunduğu en önemli araç olarak değerlendirilmektedir. 2010 yılındaki "en rekabetçi ekonomi" hedefine ulaşılmasında, ortak çabaların bir araya getirilmesi ve bu çabaların ekonomik değer taşıması için Avrupa genelinde ortak Ar&Ge çalışmalarının oluşturulması ve bir arada değerlendirilmesi, bu Program'ın temel yapısını oluşturmaktadır.

Türk bilişim kesimi olarak, gerek 6ÇP'de ve gerekse de olası diğer program ve projelerde etkin olarak yer alınması gerekmektedir. Mevcut çabaların değerlendirileceği ve 6ÇP'nin Türkiye'de resmi olarak başlangıcının verileceği etkinlik olan "Altıncı Çerçeve Programı Resmi Açılış Konferansı" 5-6 Şubat 2003 tarihlerinde İstanbul Lütfi Kırdar Kongre Merkezinde yapılacaktır. Bu konferans, öncelikle yurt içindeki koordinasyonun sağlanması ve ulusal hedeflerin koordinasyonu açısından önem taşımaktadır. Şu anda 6ÇP'ye Türkiye'den yapılan ilgi başvurularının, ana hedeflerle tam olarak örtüşmediği görülmektedir. Türkiye'den yapılan başvuruların neredeyse %80'i, 6ÇP'nin öncelikli hedefleri dışında kalmıştır.

Çabalarımızın, Avrupa ölçeğindeki önceliklerle örtüşmesi, finansal desteğin sağlanması yanında, ekonomik geçerliliğinin artırılması olanağını sunacağını göz ardı edemeyiz.

Yürütülecek her türlü çabanın yaygın desteğinin sağlanmasının en etkin yolu, beklentilere uluslararası ölçekte ulaşmaktır. Avrupa Birliği ve ilgili kurumları, bu ölçeği sunan araçlara sahiptir ve bunlara ulaşılmasında etkin rol oynayan kurum ve kuruluşlar, 2010 yılında diğerleri ile aralarındaki farkı önemli ölçüde açmış olacaktırlar.